

Text: Helena Frögéli, Åsa Lindholm

DÄRFÖR BETEENDE- OCH PERSONLIGHETSBEKRIVNING HUND, BPH!

Varje år går flera tusen hundar SKKs Beteende- och personlighetsbeskrivning hund, BPH. Resultaten rapporteras in till SKK online och en stor mängd information om hundar och hundraser samlas i SKKs stambok. Men vem har nytta av informationen och hur kan den användas?

När en hund går BPH noterar beskrivaren sina iakttagelser i ett elektroniskt protokoll och uppgifterna skickas direkt till Svenska Kennelklubben. Redan inom några dagar finns hundens protokoll, spindeldiagram och den sammanfattande beskrivningen på SKKs e-tjänst Avelsdata.

I Avelsdata redovisas också uppgifter och statistik på rasnivå. Det innebär att det går att se hur många inom en ras som deltagit på mentalbeskrivning, hur många som valt att göra BPH-banans frivilliga skottmoment, hur många som avbrutit beskrivningen, med mera.

STANDARDISERING GER SÄKERHET

Under utvecklingen av BPH har extra stor tyngd lagts på att få såväl bana som funktionärsinsatser att bli så enhetliga som möjligt. Styrkan hos standardiserade beskrivningar, oavsett vad de beskriver, är att de görs enligt ett fastställt koncept och därför likadant varje gång.

Tack vare denna samstämmighet kommer de skillnader vi ser i beskrivningarna att bero på hundarnas olika beteenden och inte på yttre omständigheter. Eftersom resultaten från varje hund som beskrivits stambokförs, samlas information som möjliggör jämförelser mellan såväl individer som avkomme grupper. Det gör att resultaten kan fungera som ett verktyg för selektion i avelsarbetet.

Ytterligare en fördel är att beskrivningen ger oss ett gemensamt, i etologiska sammanhang vedertaget, språk för hur vi pratar om hundars mentala egenskaper. Det gör att vi har goda förutsättningar att mena samma sak när vi talar om hundars beteendeegenskaper – vi kan förstå varandra.

Studier har visat att de moment som hundarna genomgår i BPH har en stark koppling till beteenden i vardagen. Det har man kunnat konstatera bland annat genom att låta hundägare svara på en omfattande enkät i samband med beskrivningen. I praktiken betyder det att en hund som är ängslig på BPH-planen tenderar att vara det också i vardagslivet, precis som den hund som inte gillar höga ljud, till exempel BPH-banans skrammel och skott, inte gör det annars heller.

BPH OCH AVELSARBETET

Redan när BPH utvecklades var ett av de uttalade syftena att ge klubbar och uppfödare ett verktyg för att lättare kunna selektera för mentala egenskaper i avelsarbetet.

Precis som t ex höftledsdysplasi styrs hundens mentala egenskaper av flera olika gener, vi säger att det är kvantitativa egenskaper. Ifråga om BPH-resultaten framträder den säkraste bilden av till exempel tilltänkta avelshundars mentala egenskaper om hänsyn tas inte bara till den aktuella hunden, utan även till nära släktingars och tidigare avkommors beskrivningar. Detta ger en mer rättvisande uppfattning om vad hunden ifråga kan förväntas nedärva. Ju fler hundar som mentalbeskrivs desto mer användbara blir BPH-resultaten.

Arvbarhet är ett mått på hur enkelt/svårt det är för en uppfödare att förändra en egenskap genom avel. Forskare vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, har gjort genetiska studier som visar goda arvbarheter för de egenskaper hos hundarna som beskrivs vid BPH. Detta stämmer väl med intentionen att BPH ska kunna fungera som ett verktyg i avelsarbetet.

ATT UVECKLA/FÖRÄNDRA, ATT BEVARA

Utifrån resultatredovisningen i SKK Avelsdata (protokoll, spindeldiagram, sammanfattande beskrivning) kan klubben/uppfödarna få en bild av hur rasen ser ut i nuläget. Det ger också möjlighet att fundera/diskutera vilka beteenden och reaktioner som är önskvärda och uppmärksamma eventuella förändringar som sker över tid. I förlängningen kan det också ha ett värde att ha hundrasers mentalitet dokumenterad ur ett samhälls- och debattperspektiv.

BPH är inte bara ett instrument för att tydliggöra, och om klubben/rasfolket så anser motiverat, förändra mentaliteten inom en ras. Hos de hundraser där mentaliteten betraktas som allmänt god är det naturligtvis viktigt att se till att de önskvärda egenskaperna bevaras. Genetiken fungerar på så sätt att egenskaper som inte uppmärksammas i avelsarbetet kommer att förändras slumpmässigt. BPH fyller en funktion också för att bevara det som är bra!

FLER RESURSER

De data som samlas om hundar som genomgår BPH kan ge oss ännu mer information. När en ras har kommit upp i 200 beskrivna individer gör SKK/ Kommittén för hundars mentalitet, KHM, en analys av det samlade resultatet. Utöver en tolkning av rasens spindeldiagram och de enskilda spindelarmarnas innebörd, innehåller analysen stapeldiagram över spridningen i beteenden vid varje delmoment av beskrivningen. KHM gör i dokumentet en reflektion över de resultat som syns och tar upp förslag till diskussionspunkter. Dokumentet sänds till special- och rasklubben och kan utgöra ett underlag för samtal om mentalitet och vid framtagandet av mål och strategier i mentalitetsarbetet.

Som en resurs för SKKs special- och rasklubbar fungerar Mentalpoolen. Mentalpoolisterna kan anlitas till exempel vid uppfödarmöten, som stöd inför revidering av de Rasspecifika avelsstrategierna, för att redovisa BPH-resultat m m. För den klubb som vill anordna mentalkonferenser finns ekonomiskt bidrag att söka från KHM.

Inom en del raser finns en väl etablerad tradition att meritera på utställning och funktionsprov. Däremot är det kanske inte lika vanligt att man beskriver eller samlar fakta om hundarnas mentalitet och eller lägger vikt vid att få den dokumentationen inlagd i SKKs centrala databas. Detta trots att registrerad information om mentalitet ur många aspekter kan vara till nytta både för uppfödare och hundägare.

För att premiera de uppfödare som har många beskrivna hundar av sin uppfödning finns det möjlighet att ansöka om ett kostnadsfritt BPH-uppfödardiplom. För att erhålla diplommet fordras kennelnamn, att ansökan gäller en och samma ras och att minst fem hundar är beskrivna med "Genomförd BPH", det vill säga att hundarna inte har avbrutits under beskrivningen.

//